

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 17 november 2021

Mål nr

B 4645-21

PARTER

Klagande

RS

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PN

Motparter

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. Sekretess B, se Partsbilaga sekretess

Sekretess

SAKEN

Våldtäkt mot barn m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Övre Norrlands dom 2021-06-24 i mål B 493-21

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnande.

Sekretessbestämmelsen i 35 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna om Sekretess B:s identitet i partsbilagan till denna dom.

PN ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av RS i Högsta domstolen med 60 293 kr. Av beloppet avser 24 581 kr arbete, 15 660 kr tidsspillan, 7 993 kr utlägg och 12 059 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

RS har överklagat hovrättens dom och yrkat att åtalet och skadeståndsanspråket ska ogillas. Under alla förhållanden har han yrkat att den gärning som hovrätten rubricerat som våldtäkt mot barn ska bedömas som sexuellt övergrepp mot barn, att påföljden ska lindras väsentligt och att skadeståndet i den delen ska sättas ned.

Riksåklagaren och Sekretess B har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 4.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Tingsrätten dömde RS för våldtäkt mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering och barnpornografibrott den 17 november 2020. Brotten riktades mot Sekretess B som vid tiden för gärningarna var elva år. Påföljden bestämdes till fängelse i två år och sex månader. Tingsrätten beslutade också om visst skadestånd.
2. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut. Enligt hovrättens dom hade RS vid det aktuella tillfället kontakt med Sekretess B på distans genom en videochattkonversation. RS instruerade i chatten Sekretess B, som då gjorde det som hon blev tillsagd. Han filmade delar av detta utan hennes vetskap.
3. Hovrätten har funnit utrett att de sexuella handlingarna bestod i bl.a. att RS förmådde Sekretess B att penetrera sin vagina med två föremål.

Prövningstillståndet

4. Högsta domstolen har beviljat prövningstillstånd med utgångspunkt i vad hovrätten funnit styrkt beträffande gärningarna. Målet gäller därmed i första hand frågan om gärningen i punkten 3 ska rubriceras som sexuellt övergrepp mot barn eller som våldtäkt mot barn.

Våldtäkt mot barn och sexuellt övergrepp mot barn

5. Den som med ett barn under femton år genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag döms enligt 6 kap. 4 § brottsbalken för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år. Paragrafen har utformats på ett sätt som nära anknyter till den grundläggande bestämmelsen om våldtäkt i 1 §, med den viktiga skillnaden att frivilligt deltagande inte friar från ansvar.

6. Enligt 6 kap. 6 § döms den som genomför en annan sexuell handling än vad som avses i 4 § med ett barn under femton år för sexuellt övergrepp mot barn till fängelse i högst två år. Om brottet är grovt, döms för grovt sexuellt övergrepp mot barn till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas bl.a. om brottet har inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av barnet.

7. Med sexuell handling avses i paragraferna en handling som har en påtaglig sexuell prägel och är ägnad att kränka den andra personens sexuella integritet (jfr prop. 2004/05:45 s. 33). En handling som – såsom i målet – går ut på att någon, för att bereda sig sexuell tillfredsställelse, förmår en annan person att penetrera sig själv är att bedöma som en sexuell handling.

8. Bestämmelserna i 6 kap. 4 och 6 §§ omfattar även den situationen att handlingen genomförs med den andra personen på distans med användning av digitala hjälpmedel, såvida gärningsmannen på något sätt deltar under den del av händelseförloppet som innehåller det agerande av den andra personen som kan kvalificera handlingen som sexuell (jfr NJA 2015 s. 501 p. 9 och NJA 2018 s. 1103 p. 17).

Sexuell handling som är jämförlig med samlag

9. Som framgår av 6 kap. 4 § brottsbalken ska det dömas för våldtäkt mot barn också när övergreppet genomförs med en annan sexuell handling än samlag, om denna handling med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med ett samlag. Lagstiftningen betyder att en sexuell handling som går ut på att barnet förmås att göra något med sig själv ska bedömas som våldtäkt, om handlingen innebär en lika allvarlig kränkning som ett samlag.

10. Den jämförelse med samlag som ska göras tar alltså inte sikte på handlingen som sådan utan på kränkningen, dvs. ingreppet i barnets integritet. En jämförelse ska göras för att bestämma om kränkningen genom den sexuella

handling som ska prövas är lika allvarlig som den kränkning som kan uppkomma vid ett samlag. Vid den jämförelsen ska beaktas att samlagsbegreppet i brottsbalken inte förutsätter mer än att könsdelar har kommit i beröring med varandra på ett inte alltför flyktigt sätt. Vidare ligger det i lagstiftningen att bedömningen av kränkningens allvar ska ta sin utgångspunkt i att den sexuella handlingen här riktas mot ett barn och att barn generellt sett är mer utsatta än vad vuxna skulle bli i motsvarande situation.

11. Som förhållanden som kan påverka bedömningen av kränkningens allvar anges i förarbetena hur varaktig den sexuella handlingen är, om den är förenad med smärta eller kroppsskada och om den i övrigt innehåller förödmjukande eller förnedrande inslag (se prop. 2012/13:111 s. 111). Eftersom det rör sig om en bedömning av allvaret i intrånget i den personliga integriteten, kan den sexuella handlingen inte ses isolerad utan måste sättas in i det sammanhang där den förekommer. Hänsyn ska alltså tas till relevanta omständigheter kring handlingen. Som lagtexten är avfattad krävs det dock – för att omständigheter kring handlingen ska kunna beaktas – att dessa omständigheter utgör ett mera omedelbart led i utövandet av den sexuella handlingen.

12. Vidare ska bedömningen av frågan, om en kränkning är av sådant allvarligt slag som avses i 6 kap. 4 §, göras utifrån att övergrepp genom samlag eller annat inträngande i kroppen typiskt sett utgör de mest kränkande sexuella övergreppen (jfr NJA 2008 s. 1096 I). De hänsyn som bär upp lagstiftningen medför att det vid bedömningen av allvaret i kränkningen som regel ska anses som särskilt kränkande att den sexuella handlingen innebär penetration, antingen direkt från gärningsmannen eller så att barnet förmås att penetrera sig själv på något sätt. Det finns inte stöd för att det allmänt sett skulle utgöra en mindre allvarlig kränkning om barnet har förmåtts använda sina egna fingrar vid denna penetration än om barnet har förmåtts att använda ett föremål.

13. När agerandet har skett på distans finns det anledning att fästa särskild vikt vid om det har funnits en risk för filmning eller annan dokumentation av övergreppet som barnet känt en oro för. Om övergreppet dessutom faktiskt har dokumenterats, måste den omständigheten särskilt beaktas. Även andra kränkande inslag kan vara av väsentlig betydelse också i dessa situationer, t.ex. om förnedrande uttalanden eller andra kränkande handlingar har varit en del i genomförandet. En samlad bedömning ska alltid göras av om handlingen i det enskilda fallet typiskt sett innebär en kränkning som är lika allvarlig som den som kan uppkomma vid ett samlag.

Bedömningen i detta fall

14. Av hovrättens dom framgår att RS den 17 november 2020 under en videochatt förmådde Sekretess B att lättklädd eller naken posera för honom och föra upp först en whiteboardpenna och sedan en ficklampa i sin vagina samtidigt som han spelade in henne på film. Detta gjordes efter en längre tids kontaktsökande från hans sida. Hon förmåddes till handlingarna i sitt hem, där hon hade rätt att känna sig trygg.

15. De sexuella handlingarna utfördes genom en videochatt, där RS tittade på Sekretess B i realtid medan han instruerade henne om vad han ville att hon skulle göra. RS ska därmed anses ha genomfört de sexuella handlingarna med Sekretess B.

16. En omständighet som särskilt förstärker kränkningen är att Sekretess B vid övergreppet var elva år.

17. Vid gärningstillfället förmåddes Sekretess B att penetrera sig själv med två föremål, om än inte under någon lång tid. Som ett led i utförandet av övergreppet använde RS instruktioner som var förödmjukande för henne. Det förhållandet att han dessutom samtidigt dokumenterade vad som förekom måste ses som en del i genomförandet av den sexuella handlingen och

försvårade den kränkning som hon utsattes för. Det står klart att den sexuella handlingen med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag. Gärningen ska alltså rubriceras som våldtäkt mot barn.

18. Som domstolarna funnit ska RS dömas för våldtäkt mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering och barnpornografibrott.

19. Det finns inte skäl till någon annan bedömning än den domstolarna har gjort i fråga om påföljd och skadestånd.

20. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Johnny Herre, Agneta Bäcklund, Dag Mattsson (referent), Eric M. Runesson och Stefan Reimer
Föredragande har varit justitiesekreteraren Martina Bozzo